การศึกษาปัจจัยด้านนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

ศตายุ ภัทรกิจกุศล*
อัญชนา ณ ระนอง**

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของนโยบายที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรี ฯ วางแผนว่าจะมี ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร 2) สิทธิลาคลอด 3) จำนวนวันลาคลอด 4) สิทธิลดหย่อนภาษี 5) ค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษาของบุตร 6) ค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตร และ 7) เงินสงเคราะห์บุตร จากการศึกษาพบนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปรนโยบายที่ 1, 3, และ 7 ต่อตัวแปรตามในที่นี้คือจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี ข้อค้นพบสามารถคาดการณ์ได้ว่า หน่วยตัวอย่างมีบุตรโดยเฉลี่ย 1.393 คน สตรีที่มีความพึงพอใจต่อนโยบายค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรจะมีบุตรมากกว่าสตรีกลุ่มอื่น 0.231 คน เมื่อระดับเงินสงเคราะห์บุตรเพิ่มขึ้นเป็น 7,000 หรือ 26,000 บาทต่อเดือน หน่วยตัวอย่างจะวางแผนมีบุตรเพิ่มขึ้นเป็น 2 และ 3 คนตามลำดับ ในแง่ของนโยบายสิทธิลาคลอด ผู้วิจัยพบว่าสตรีจะวางแผนมีบุตรเพิ่มขึ้นเป็น 2 คน ถ้าหากเขาได้วันลาคลอดจำนวน 180 วัน ผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาแก้ไขนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสตรีถ้าหากว่ารัฐบาลต้องการกระตุ้นอัตราการเกิดเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: สังคมผู้สูงอายุ นโยบายการเกิด

* คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
อีเมล: satayu.pattarakijkusol@gmail.com
** คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Study on Factors Relating to Policies to Support Pregnancy and Middle-Income Generation-Y Women's Decisions to have Children in Bangkok and Its Vicinities

Satayu Pattarakijkusol*

Anchana NaRanong**

Abstract

This research article studies the relationships among fertility-supporting policy factors which impact the number of children middle-income Generation-Y women in Bangkok and metropolitan plan to have. The objective is to study how the following policy factors influence the number of children that women plan to have: 1) childbearing subsidies, 2) maternal leave rights, 3) number of days for maternal leave, 4) tax rebate rights, 5) child education assistant, 6) child healthcare assistant and diseases prevention, and 7) child subsidies. The study found that there are statistically significant among policy factors 1, 3 and 7 and the dependent variables which is the number of children middle-income Generation-Y women in Bangkok and metropolitan plan to have. Based on the research findings, it can be forecast that the sample will have on average 1.393 children. For women who are satisfied with the childbearing subsidies policy, they will have 0.231 more children than other women. When the child subsidies increase to 7,000 baht and 26,000 baht per month, the sample would plan to have two or three children respectively. In terms of the maternal leave rights, the researcher found that women would plan to have two children if they are given 180 days of maternal leave. Policymakers should consider changes to fertility-supporting policies so that they are in line with the needs of women if the Government wishes to stimulate the country's fertility rate to address the ageing society problem.

Keywords: Ageing society, birth policy

* Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA)
E-mail: satayu.pattarakijkusol@gmail.com
** Graduate School of Public Administration, National Institute of Development Administration (NIDA)

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสังคมผู้สูงอายุ หรือ Ageing Society เป็นปัญหาที่หลายประเทศทั่วโลก เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร และหลายประเทศในทวีปยุโรปกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน ถึงแม้ปัญหาสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นจะยังไม่แสดงออกมาอย่างชัดเจนมากนัก แต่ก็คาดการณ์ได้ว่าน่าจะเกิดปัญหาขึ้นในไม่ช้า เพราะอัตราการเกิดโดยรวมของประเทศยังมีอัตราการลดลงอยู่อย่างต่อเนื่อง

การจำแนกระดับความเป็นสังคมผู้สูงอายุสามารถจำแนกออกเป็น 3 ระดับโดยคำนวณจากสัดส่วนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรในประเทศทั้งหมด ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) คือประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอ่ายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) คือประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 และระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) คือประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (United Nations, 2013)

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้น กรมกิจการผู้สูงอายุ (2018) รายงานว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปต่อประชากรทั้งประเทศนั้นอยู่ที่ร้อยละ 15.45 โดยที่ภาคเหนือมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมากที่สุดคือร้อยละ 17.30 รองลงมาได้แก่ภาคกลางที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่อัตราร้อยละ 16.39 ส่วนภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราผู้สูงอายุใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 13 โดยประมาณ

สาเหตุของการเกิดสังคมผู้สูงอายุนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากร โดยที่อัตราการตายโดยรวมในประเทศ และอัตราการเกิดโดยรวมในประเทศลดลงไปพร้อม ๆ กัน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือประชากรภายในประเทศเกิดน้อยลงในขณะที่ประชากรในปัจจุบันมีอายุยืนมากขึ้น (United Nations, 2002) โดยที่อัตราการเกิดหรือ Total Fertility Rate ในประเทศไทยนั้นเริ่มลงลดอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ช่วงปี 1970 - 1980 ที่ผ่านมา (ดูภาพที่ 1) จากลดลงของอัตราการเกิดใหม่ของเด็กจาก 6.147 คนต่อมารดาหนึ่งคนในปี 1960 มาเป็นอัตราการเกิดใหม่ของเด็กจำนวน 3.392 คนต่อมารดาหนึ่งคน และในปีล่าสุดคือ ปี 2017 มีอัตราการเกิดใหม่ของเด็กจำนวน 1.467 คนต่อมารดาหนึ่งคนเท่านั้น (World Bank, 2018)

จากการลดลงของอัตราการเกิดในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา น่าจะเป็นผลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 25140 -2514) ซึ่งมุ่งเน้นให้ประชาชนมีการวางแผนครอบครัวผ่านทางการคุมกำเนิด ซึ่งทำให้อัตราการเกิดโดยรวมภายในประเทศลดลงเป็นอย่างมากหลังจากนั้น (Office of the National Economic and Social Development Board, 1966)

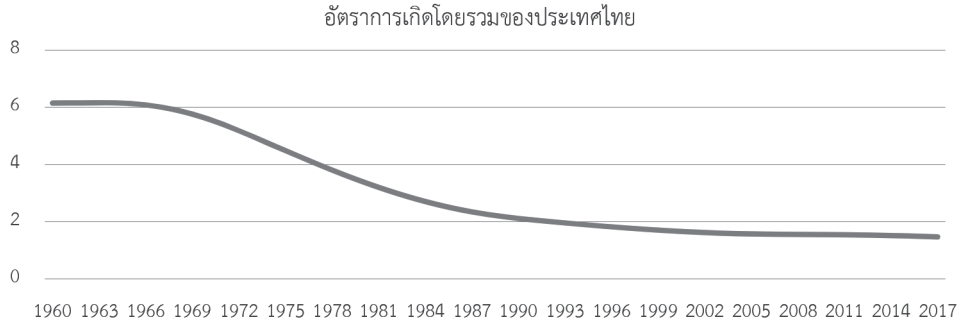

ภาพที่ 1 อัตราการเกิดโดยรวมของประเทศไทย

ที่มา: World Bank (2018)

ถึงแม้ว่าปัญหาที่เกิดจากสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นจะยังไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดมากเท่าไรนัก แต่จากการศึกษาในหลาย ๆ ประเทศทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรปและอเมริกาต่างก็ชี้ไปในทางเดียวกันว่า มีปัญหาที่เกิดจากสภาพสังคมผู้สูงอายุจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ปัญหาที่เกิดในประเทศจีนทำให้โครงสร้างครอบครัวในจีนมีลักษณะเป็น “ครอบครัวโครงสร้าง 4-2-1” กล่าวคือ การลดลงของเด็กเกิดใหม่ทำให้อัตราการพึ่งพิง (Dependency ratio) ในประเทศจีนนั้นสูงมาก โดยที่เด็ก 1 คนจะมีหน้าที่ดูแล บิดามารดา 2 คน และปู่ย่าตายายอีก 4 คน ในการนี้จึงอาจส่งผลให้เกิดความไม่คล่องตัวทางเศรษฐกิจ (Zhao & Gao, 2014) หรือปัญหาสังคมผู้สูงอายุที่มีความรุนแรงมากในประเทศญี่ปุ่นก็ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ เพราะจำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนน้อยมาก ส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ล่าสุดธุรกิจหลาย ๆ ธุรกิจ เช่นธุรกิจร้านสะดวกซื้อต้องลดเวลาทำการลงเพราะไม่สามารถหาแรงงานมารองรับการดำเนินกิจการได้ (The Japan Times, 2019a; 2019b)

ในหลายประเทศ ได้มีการนำมาตรการด้านภาษี (Laroque & Salanié, 2014; Yasuoka, 2013) นโยบายด้านค่าผลประโยชน์การดูแลบุตร (Fehr & Ujhelyiova, 2013; Furtado, 2016) และมาตรการด้านการจ้างงาน (Davia & Legazpe, 2014; McNown & Ridao-Cano, 2004; Raymo & Shibata, 2017) มาใช้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสังคมผู้สูงอายุอันเกิดจากการลดลงของอัตราการเกิดนี้

ประเทศไทย ก็ได้มีการนำนโยบายในลักษณะดังกล่าวมาใช้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ดี อัตราการเกิดโดยรวมในประเทศไทยก็ยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง จากปัญหาดังกล่าวประกอบการการศึกษาผลของการนำนโยบายต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่มีผลการศึกษาออกมาเท่าไรนัก ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตร อันได้แก่ 1) นโยบายค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร 2) นโยบายสิทธิลาคลอด 3) นโยบายด้านสิทธิลดหย่อนภาษี 4) นโยบายเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร 5) นโยบายเพื่อสนับสนุนค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตร และ 6) นโยบายเพื่อเงินสงเคราะห์บุตร ที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสิทธิประโยชน์จากการจ้างงาน ได้แก่ 1) สิทธิจากการรับราชการ 2) สิทธิจากการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ 3) สิทธิจากการทำงานในบริษัทเอกชน และ4) สิทธิจากการประกอบอาชีพอิสระที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาที่ผ่านมา

สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ หรือ Ageing Society เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Country) อย่างเช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา เกือบทุกประเทศในทวีปยุโรป ตลอดจนประเทศในทวีปเอเชีย อย่างเช่น ญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ อย่างไรก็ดี ประเทศพัฒนาน้อยกว่า (Less-Developed Country) อย่างเช่น ประเทศไทย ก็กำลังประสบปัญหาสังคมผู้สูงอายุในลักษณะเดียวกัน แต่ลักษณะความรุนแรงของปัญหาอาจมีลักษณะต่างกัน โดยที่โครงสร้างประชากรสังคมผู้สูงอายุในประเทศพัฒนาแล้วจะมีลักษณะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ใช้เวลายาวนาน ในขณะที่โครงสร้างประชากรสังคมผู้สูงอายุในประเทศพัฒนาน้อยจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง (Cai, 2010; McNown & Ridao-Cano, 2004; Ridao-Cano & McNown, 2005)

สาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างประชากรนั้นเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยที่สตรีรุ่นใหม่มีการศึกษาสูงขึ้น (Davia & Legazpe, 2014; Prifti & Vuri, 2013) สตรีจึงมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานเพิ่มมากขึ้น (Brewster & Rindfuss, 2000) ในการนี้เองจึงส่งผลให้การแต่งงานของสตรีลดน้อยลง เลื่อนระยะเวลาการแต่งงาน หรือส่งผลให้เกิดการเลื่อนเวลาการมีบุตรออกไปให้ช้าลง (Davia & Legazpe, 2014; Broeck & Maertens, 2015) เมื่อการแต่งงานของสตรีน้อยลงและการมีบุตรถูกเลื่อนออกไปจึงส่งผลให้อัตราการเกิดใหม่ของประชากรลดลงในที่สุด

นักวิชาการจำนวนมากในประเทศที่ประสบปัญหาสังคมผู้สูงอายุมีการนำทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Rational Choice) และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Economic Behavior) มาใช้ในการค้นหาสาเหตุในการลดลงของอัตราการเกิดใหม่ของเด็กจากสตรีในประเทศพัฒนาแล้ว โดยแนวคิดหลักในการศึกษาคือปัจเจกบุคคลจะคิดและกระทำการใด ๆ บนพื้นฐานที่ตนเองนั้นจะได้รับประโยชน์

สูงสุดจากการกระทำเท่านั้น (Day, 1971) ในการนี้เองการที่สตรีจะมองว่าการมีบุตรนั้นมีต้นทุนเกิดขึ้น เช่น ต้นทุนในการเลี้ยงดูบุตร ต้นทุนค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น ถ้าต้นทุนดังกล่าวสูงกว่าที่สตรีแต่ละคนจะได้รับกลับคืนมา สตรีก็จะตัดสินใจที่จะไม่มีบุตร ถ้าหากว่าผู้กำหนดนโยบายสามารถกำหนดนโยบายที่สามารถลดต้นทุนเหล่านั้นได้ก็จะช่วยกระตุ้นให้สตรีมีความต้องการมีบุตรมากขึ้นได้ (Furtado, 2016)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้กำหนดนโยบายจึงมักกำหนดนโยบายที่มีเป้าหมายในการลดต้นทุนที่เกิดจากการมีบุตร เช่น นโยบายสิทธิพิเศษด้านภาษี (Tax Benefits) (Fehr & Ujhelyiova, 2013) นโยบายเงินสนับสนุนเลี้ยงดูบุตร (Child Benefits) (Yasuoka, 2013) นโยบายประโยชน์ตอบแทนจากการทำงาน (Employment Benefits) (Prifti & Vuri, 2013; Raymo & Shibata, 2017) เป็นต้น

นโยบายด้านภาษี (Tax Benefits) ถูกนำมาใช้เพื่อการกระตุ้นอัตราการเกิดใหม่ของเด็กในสตรีที่อยู่ในประเทศพัฒนาแล้ว โดยที่อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศพัฒนาแล้วจะมีอัตราภาษีที่สูงและส่งผลต่อรายรับสุทธิของครัวเรือนลดลง (Yasuoka, 2013) นโยบายด้านภาษีจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่สตรี ตัวอย่างเช่น ในประเทศฝรั่งเศส (Laroque & Salanié, 2014) และประเทศเยอรมัน (Fehr & Ujhelyiova, 2013) สตรีที่มีบุตรจะเสียภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าสตรีที่ยังไม่มีบุตร นโยบายภาษีดังกล่าวจึงมีผลให้อัตราการเกิดใหม่ของเด็กในประเทศฝรั่งเศสและเยอรมันเพิ่มมากขึ้น

นโยบายด้านเงินสนับสนุนเลี้ยงดูบุตร (Child Benefits) เป็นอีกประเภทนโยบายที่ถูกนำมาใช้เพื่อการกระตุ้นอัตราการเกิด การศึกษาในประเทศเยอรมันพบว่าการที่สตรีได้รับเงินสนับสนุนเลี้ยงดูบุตรจะช่วยให้สตรีสามารถกลับไปทำงานประจำของตนได้เร็วขึ้น ดังนั้นอัตราการเกิดโดยรวมของประเทศจึงเพิ่มขึ้นหลังจากนโยบายดังกล่าวถูกนำไปปฏิบัติ (Fehr & Ujhelyiova, 2013) นอกจากนั้นการศึกษาในสหรัฐอเมริกาพบว่า การที่รัฐให้เงินสนับสนุนแก่สถานรับเลี้ยงเด็กจะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายที่สตรีจ่ายให้แก่สถานรับเลี้ยงเด็กลดลง จึงทำให้สตรีมีความรู้สึกสบายที่จะมีบุตรคนต่อ ๆ ไป (Furtado, 2016)

ในส่วนของนโยบายประโยชน์ตอบแทนจากการจ้างงาน (Employment Benefits) การศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าอัตราการว่างงานของเพศชายและอัตราการว่างงานของเพศหญิงมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอัตราการเกิด โดยที่อัตราการเกิดโดยรวมมักจะลดลงเมื่ออัตราการว่างงานของเพศชายเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม อัตราการเกิดโดยรวมมักเพิ่มขึ้นเมื่ออัตราการว่างงานของเพศหญิงเพิ่มขึ้น (McNown & Ridao-Cano, 2004; Raymo & Shibata, 2017) ทั้งนี้ เป็นเพราะสตรีมักให้ความสำคัญและยุ่งอยู่กับงานเมื่อพวกเขามีงานประจำทำ ส่งผลให้เลื่อนเวลาการมีบุตรออกไป ดังนั้นการให้ประโยชน์ตอบแทนจากการจ้างงาน เช่น วันลาคลอดโดยได้รับค่าจ้าง ตลอดจนเพิ่มจำนวนวันลาคลอดจึงเป็นการเพิ่มอัตราการเกิดโดยรวมได้ (Davia & Legazpe, 2014)

ผลจากการศึกษาในอดีตนั้นเป็นหลักฐานว่าพฤติกรรมการมีบุตรของสตรีเป็นไปตามสมมติฐานของทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Rational Choice) และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Economic Behavior) กล่าวคือเมื่อสตรีมักมองว่ามีบุตรนั้นมีต้นทุน การตัดสินใจว่าจะมีบุตรหรือไม่มีบุตรนั้นมักมีการคำนึงถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายเสมอ เมื่อต้นทุนอยู่ในระดับที่สมดุลกับค่าใช้จ่ายเมื่อนั้นสตรีก็จะตัดสินใจมีบุตร

นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในประเทศไทย

ถึงแม้ปัญหาสังคมผู้สูงอายุประเทศไทยจะยังไม่มีความชัดเจนมากนัก แต่นโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการมีบุตรที่ถูกใช้ในต่างประเทศ เช่น นโยบายสิทธิพิเศษด้านภาษี (Tax Benefits) นโยบายเงินสนับสนุนเลี้ยงดูบุตร และนโยบายประโยชน์ตอบแทนจากการทำงานก็ปรากฏอยู่ในกฎหมาย ระเบียบประกาศหน่วยงานราชการหลายฉบับ ดังได้สรุปรวมและแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1. นโยบายภาครัฐเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในประเทศไทย

#	**สิทธิที่ได้แก่ตัวสตรี**			**สิทธิที่ได้แก่ตัวเด็ก**		
	ค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร	**สิทธิลาคลอด**	**สิทธิลดหย่อนภาษี**	**ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร**	**ค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตร**	**เงินสงเคราะห์บุตร**
สวัสดิการข้าราชการ	✓	✓	✓	✓	✓	χ
สวัสดิการรัฐวิสาหกิจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
สวัสดิการประกันสังคม	✓	✓	✓	✓*	✓**	✓***
หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า	✓	χ	✓	✓*	✓**	✓***

หมายเหตุ: *สิทธิติดตัวเด็กตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

**สิทธิติดตัวเด็กตามนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

***กลุ่มประชากรเป้าหมายที่ทำการศึกษาไม่อยู่ในข่ายจะได้รับประโยชน์จากนโยบายนี้

นโยบายที่ให้สิทธิแก่สตรี

นโยบายที่ให้สิทธิแก่สตรีแบ่งออกเป็นสามประเภทได้แก่ นโยบายสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และการคลอดบุตร สิทธิในการลาคลอดแก่สตรีผู้มีสถานะอยู่ในตลาดแรงงาน และสิทธิในการนำค่าใช้จ่ายของบุตรในการลดหย่อนภาษี

โดยที่สิทธิในการได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และการคลอดบุตรนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายทั้งหมดสี่ฉบับได้แก่ 1) พระราชกฤษฎีกา เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2553 มาตรา 4 วรรค 2 (4) กำหนดให้ข้าราชการไทยซึ่งเป็นผู้มีสิทธิตามนิยามในมาตรา 4 วรรค 6 (1) – (3) มีสิทธิได้รับค่าตรวจครรภ์ค่าคลอดบุตรและการดูแลหลังคลอดบุตร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 2) ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การจ่ายค่ารักษาพยาบาลกรณีประสบอันตรา หรือเจ็บป่วย ค่าทดแทน

การขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ ค่าทำศพกรณีตาย อันมิใช่จากการทำงาน ค่าช่วยเหลือบุตร ค่าช่วยเหลือการศึกษาบุตร และสวัสดิการอื่น ข้อ 2 กำหนดให้ พนักงานรัฐวิสาหกิจและคู่สมรสซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการค่าตรวจครรภ์ ค่าคลอดบุตรและการดูแลหลังคลอดบุตร ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 3) พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 มาตรา 54 (2) กำหนดให้ผู้ประกันตนหรือผู้มีสิทธิ มีสิทธิได้รับประโยชน์ตอบแทนในการคลอดบุตร และ 4) พระราชบัญญัติ หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 5 วรรค 1 กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับบริการสาธารณะสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งมาตรา 3 วรรค 6 (3) และ (6) บัญญัติให้บริการสาธารณะสุขรวมถึงค่าตรวจและรับฝากครรภ์ และค่าทำคลอด ดังนั้น คนไทยทุกคนไม่ว่าจะได้รับสิทธิตามสวัสดิการข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ สวัสดิการประกันสังคม ตลอดจนสิทธิจากหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จะมีสิทธิเข้ารับการฝากครรภ์และคลอดบุตรตามหลักการและวิธีที่กฎหมายกำหนด

ในการนี้เอง จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรมีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

สิทธิลาคลอด สตรีไทยที่อยู่ในตลาดแรงงานนั้นมีสิทธิลาคลอดบุตรที่แตกต่างกันออกไป โดยที่ 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2555 ข้อ 17 (2) และ (3) อนุญาตให้ข้าราชการไทยซึ่งเป็นผู้มีสิทธิ สามารถลาคลอดบุตร และลาไปช่วยภรรยาที่คลอดบุตรได้ โดยที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวกำหนดในข้อ 19 วรรค 2 กำหนดให้สตรีผู้ลาคลอดสามารถลาคลอดได้เป็นเวลาไม่เกิน 90 วัน และกำหนดในข้อ 20 วรรค 1 กำหนดให้สามีสามารถลาไปช่วยภรรยาที่คลอดบุตรได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 15 วัน 2) ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ ข้อ 25 กำหนดให้พนักงานรัฐวิสาหกิจสามารถลดคลอดโดยได้รับค่าจ้างเป็นเวลาไม่เกิน 90 วัน และถ้าหากต้องการลาต่อเนื่องเพื่อเลี้ยงบุตรพนักงานรัฐวิสาหกิจสามารถลาต่อเนื่องได้โดยไม่ได้รับค่าจ้างรวมแล้วเป็นเวลาไม่เกิน 150 วัน 3) พระราชบัญญัติ คุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มาตรา 41 กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรได้เป็นเวลาไม่เกิน 90 วัน

ในการนี้เอง จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ดังนี้ สมมตฐานที่ 2 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องสิทธิลาคลอด และจำนวนวันลาคลอดมีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

สิทธิในการนำค่าใช้จ่ายของบุตรในการลดหย่อยภาษี นั้นประมวลรัษฎากร หมวดที่ 3 มาตรา 47 เรื่องการหักลดหย่อน กำหนดว่าเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีของผู้มีเงินได้ จึงกำหนดให้ผู้มีเงินได้สามารถหักลดหย่อนค่าใช้จ่ายที่มีแก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายได้คนละไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี

จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ดังนี้ สมมตฐานที่ 3 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องสิทธิลดหย่อนภาษีมีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

นโยบายที่ให้สิทธิแก่ตัวเด็ก

สิทธิในการได้รับการศึกษา 1) พระราชกฤษฎีการ เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. 2523 (แก้ไข พ.ศ. 2548) มาตรา 7 วรรค 1 กำหนดให้ข้าราชการไทยซึ่งเป็นผู้มีสิทธิ มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรจำนวนไม่เกินสามคนจนกว่าจะอายุ 25 ปีบริบูรณ์ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด 2) ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การจ่ายค่ารักษาพยาบาลกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ค่าทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ ค่าทำศพกรณีตาย อันมิใช่จากการทำงาน ค่าช่วยเหลือบุตร ค่าช่วยเหลือการศึกษาบุตร และสวัสดิการอื่น ข้อ 21 กำหนดให้ บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของพนักงานรัฐวิสาหกิจเป็นผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรจำนวนไม่เกินสามคนจนกว่าจะอายุ 25 ปีบริบูรณ์ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และ 3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 50 กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาภาคบังคับ และมาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินหารให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ดังนี้ สมมตฐานที่ 4 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรมีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

นโยบายรักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของเด็ก 1) พระราชกฤษฎีกา เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2553 มาตรา 4 วรรค 2 กำหนดให้ข้าราชการไทยและบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นผู้มีสิทธิตามนิยามในมาตรา 4 วรรค 6 (1) – (3) มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาล ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 2) ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การจ่ายค่ารักษาพยาบาลกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ค่าทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ ค่าทำศพกรณีตาย อันมิใช่จากการทำงาน ค่าช่วยเหลือบุตร ค่าช่วยเหลือการศึกษาบุตร และสวัสดิการอื่น ข้อ 2 กำหนดให้ พนักงานรัฐวิสาหกิจ คู่สมรส และบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นผู้มีสิทธิได้รับค่ารักษาพยาบาล ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด 3) พระราชบัญญัติ หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 5 วรรค 1 กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับบริการสาธารณะสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ดังนี้ สมมติฐานที่ 5 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตรมีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

นโยบายเงินสงเคราะห์บุตร 1) ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การจ่ายค่ารักษาพยาบาลกรณีประสบอันตราย หรือเจ็บป่วย ค่าทดแทนการขาดรายได้กรณีทุพพลภาพ ค่าทำศพกรณีตาย อันมิใช่จากการทำงาน ค่าช่วยเหลือบุตร ค่าช่วยเหลือการศึกษาบุตร และสวัสดิการอื่น ข้อ 15 กำหนดให้ บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของพนักงานรัฐวิสาหกิจเป็นผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับ

ค่าช่วยเหลือบุตรจำนวนไม่เกินสามคนจนกว่าจะอายุ 25 ปีบริบูรณ์ จำนวนคนละ 120 ต่อคนต่อเดือน 2) ระเบียบกรมกิจการเด็กและเยาวชน ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด พ.ศ. 2562 ข้อ 4 วรรค 4 กำหนดให้ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยว่า 100,000 บาทต่อปี มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนจำนวน 600 บาทต่อคนต่อเดือนจนอายุครบ 6 ปีบริบูรณ์ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ดังนี้ สมมติฐานที่ 6 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องเงินสงเคราะห์บุตรมีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

จากการศึกษากฎหมาย ระเบียบ ประกาศที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในประเทศไทยสามารถแบ่งประเภทสิทธิได้จากการสภาพการจ้างงานของผู้มีสิทธิเป็นสำคัญ โดยเบ่งเป็นสิทธิจากการจ้างงานข้าราชการ สิทธิจากการจ้างงานรัฐวิสาหกิจ สิทธิจากการจ้างงานเอกชน และสิทธิของผู้ประกอบอาชีพอิสระ โดยที่กลุ่มผู้ได้สิทธิจากการจ้างงานรัฐวิสาหกิจเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ครอบคลุมมากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มผู้ได้สิทธิจากการจ้างงานข้าราชการ และกลุ่มผู้ได้สิทธิจากการจ้างงานเอกชนและผู้ประกอบอาชีพอิสระเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ครอบคลุมน้อยที่สุด

จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานได้ดังนี้ สมมติฐานที่ 7 สิทธิประโยชน์ที่ได้จากการจ้างงานที่แตกต่างกันได้แก่ 1) สิทธิจากการรับราชการ 2) สิทธิจากการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ 3) สิทธิจากการทำงานในบริษัทเอกชน และ 4) สิทธิจากการประกอบอาชีพอิสระ มีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย

กรอบแนวคิด

การศึกษานโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่มีผลจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในฐานที่เป็นตัวแปรอิสระ ในที่นี้ได้แก่ สิทธิในการได้รับสวัสดิการจากนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตร กับจำนวนบุตรที่สตรีวางแผนว่าจะมี ในฐานที่เป็นตัวแปรตาม (ดูกรอบแนวคิดที่ 1) โดยการศึกษาตามกรอบแนวคิดที่ 1 นี้ มีข้อสมมติฐานว่า นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่สตรีได้รับแตกต่างกันจะส่งผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีกลุ่มที่ทำการศึกษามีจำนวนแตกต่างกันไปด้วย

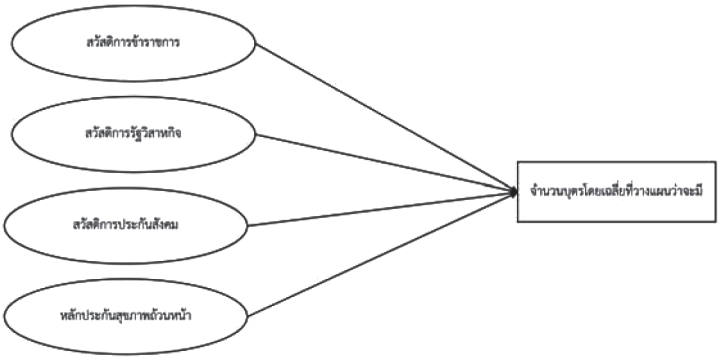

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดในการศึกษาที่ 1

นอกจากการศึกษาผลของนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่มีต่อจำนวนบุตรที่สตรีวางแผนว่าจะมี ในกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ 1 แล้วนั้น ผู้วิจัยยังจะได้ทำการศึกษานโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรเป็นรายข้อในฐานที่เป็นตัวแปรอิสระ ในที่นี้ได้แก่ 2 นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องสิทธิลดหย่อนภาษี นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตร และนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องเงินสงเคราะห์บุตร กับจำนวนบุตรที่สตรีวางแผนว่าจะมี ในฐานที่เป็นตัวแปรตาม (ดูกรอบแนวคิดที่ 2)

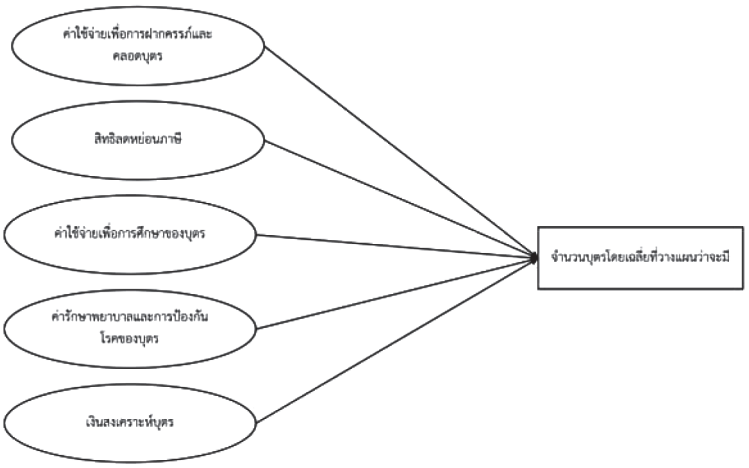

ภาพที่ 2. กรอบแนวคิดในการศึกษาที่ 2

ในส่วนของนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องสิทธิลาคลอดนั้นผู้วิจัยได้ทำการแยกศึกษาในกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ 3 โดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะประชากรตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษานั้นประกอบไปด้วยสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้รับสิทธิประโยชน์จากนโยบายที่แตกต่างกัน ในการนี้เอง สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในกลุ่มที่ได้สิทธิประโยชน์จากนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จะเป็นสตรีที่อยู่ในตลาดแรงงานในรูปแบบที่ไม่มีสิทธิลาคลอด เพราะสตรีเหล่านี้อาจจะเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ เช่นเจ้าของกิจการ ลูกจ้างรายวัน เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาผลของการได้สิทธิวันลาคลอดจึงต้องแยกสตรีกลุ่มดังกล่าวออกไปและทำการศึกษาเฉพาะสตรีกลุ่มที่ได้สิทธิลาคลอดจาก สวัสดิการข้าราชการ สวัสดิการรัฐวิสาหกิจ และสวัสดิการพนักงานเอกชนเท่านั้น

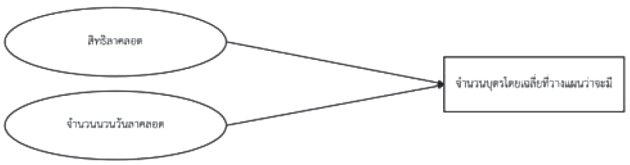

ภาพที่ 3. กรอบแนวคิดในการศึกษาที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire survey) เก็บข้อมูลจากสตรีไทยที่แต่งงานแล้ว (ทั้งจดทะเบียนหรืออยู่กินร่วมกันฉันสามีภรรยา) เจนวาย (อายุระหว่าง 25 - 39 ปี) กลุ่มรายได้ปานกลาง (ช่วงรายได้ Quintile ที่ 3 - 4 รายได้ระหว่าง 12,500 - 36,000 บาทต่อเดือน) (National Statistical Office, 2018) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บข้อมูลขึ้นใหม่ โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน จำนวนทั้งสิ้น 11 หน้า แบบสอบถามแบ่งสถานการณ์ตามการได้รับสิทธิจากการการจ้างงานทั้งของตัวสตรีและสามีจำนวนทั้งสิ้น 8 สถานการณ์ ในการนี้เองผู้ตอบแบบสอบถามจึงได้มีการตอบแบบสอบถามมากที่สุดจำนวนไม่เกิน 3 หน้าเท่านั้น โดยถามคำถามในส่วนของปัจจัยด้านนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี มีจำนวนไม่เกิน 20 ข้อตามกรอบแนวคิดในการวิจัยได้แก่ จำนวนบุตรที่มีในปัจจุบัน จำนวนบุตรที่สตรีวางแผนว่าจะมี ประเภทสวัสดิการที่ได้รับในปัจจุบัน ความพึงพอใจต่อนโยบายด้านต่าง ๆ ที่ตนเองได้รับ ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการมีบุตรเพิ่มขึ้นหนึ่งคนตั้งแต่อายุ 0 - 6 ปี ค่าใช้จ่ายที่คิดว่าเมื่อได้รับการสนับสนุนตั้งแต่บุตรอายุ 0 - 6 ปี จะมีบุตรเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน และรายได้ส่วนบุคคล หลังจากทำการออกแบบแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการตรวจความตรงของเนื้อหาโดยวัดดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Index of Item-Objective

Congruence - IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ผลของค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาอยู่ในระดับรับได้ (ตั้งแต่ 0.6 - 1.00) ทั้งหมด

การสุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยกำหนดขนาดหน่วยตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณจำนวนตัวอย่างที่จะทำการสุ่มของ Krejcie และ Morgan (1970) จากจำนวนสตรีอายุระหว่าง 25 -39 ปีในเขตกรุงเทพและปริมณฑลทั้งสิ้น 1,065,042 คน (Department of Provincial Administration, B.E.2561) ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 384 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันโอกาสที่อาจเกิดความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 404 ตัวอย่าง (เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 จากสูตรคำนวณ)

2) การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) โดยแบ่งจังหวัดเป็นชั้นภูมิ จำนวน 4 ชั้นภูมิ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (237 ตัวอย่าง ร้อยละ 59.23) นนทบุรี (54 ตัวอย่าง ร้อยละ 13.60) ปทุมธานี (51 ตัวอย่าง ร้อยละ 12.64) และ สมุทรปราการ (58 ตัวอย่าง ร้อยละ 14.53)

3) ผู้วิจัยแบ่งสัดส่วนการสุ่มตัวอย่างออกเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน โดยแบ่งเป็น กรุงเทพมหานคร ชั้นใน ชั้นกลาง ชั้นนอก (พื้นที่ละ 79 ตัวอย่าง) นนทบุรี ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล (พื้นที่ละ 28 ตัวอย่าง) ปทุมธานี ในเขตเทศบาล และนอกเขต (พื้นที่ละ 26 ตัวอย่าง) และสมุทรปราการ ในเขตเทศบาล (30 ตัวอย่าง) และนอกเขตเทศบาล (29 ตัวอย่าง) รวมทั้งสิ้น 404 ตัวอย่าง

4) ผู้วิจัยว่าจ้างให้นิด้าโพลทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในข้อ 3) เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยจะลงพื้นที่ไปในพื้นที่ที่ตรงตามพื้นที่การเก็บข้อมูล และทำการเลือกสรรประชากรเพศหญิงในละแวกนั้นที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขของตัวอย่าง โดยมีคำถามคัดกรองจำนวน 3 คือ 1) ท่านอายุเท่าไหร่ 2) ท่านมีรายได้ต่อเดือนเท่าไหร่ และ 3) ท่านแต่งงานแล้วหรือยัง เมื่อตรวจสอบพบว่ามีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขจะนับว่าเป็นตัวอย่างและเริ่มทาการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว (Face to Face Interview) กับตัวอย่าง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างให้ครบในทุกพื้นที่ตามโควตา

5) ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้น ผู้เก็บข้อมูลจะทำการเก็บข้อมูลแบบซอยเว้นซอย และแต่ละซอยจะมีผู้ตอบแบบสอบถามได้จำนวนไม่เกิน 3 คนเท่านั้น

หลังจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม IBM SPSS Version 24 ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ตามแบบจำลองการถดถอยพหุคูณดังต่อไปนี้

แบบจำลองถดถอยพหุคูณตามกรอบแนวคิดที่ 1

$$Y_i=\beta_0 + \beta_2 D_{2i} + \beta_3 D_{3i} + \beta_4 D_{4i} + \varepsilon$$

เมื่อ Y_i คือ จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่ สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วางแผนว่าจะมี

D_{2i}คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้รับสวัสดิการรัฐวิสาหกิจ และ 0 คือเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้รับสวัสดิการอื่น ๆ

D_{3i}คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้รับสวัสดิการประกันสังคม และ 0 คือเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้รับสวัสดิการอื่น ๆ

D_{4i} คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้รับสวัสดิการหลักประกันสุขภาพถ้วน และ 0 คือเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ได้รับสวัสดิการอื่น ๆ

แบบจำลองถดถอยพหุคูณตามกรอบแนวคิดที่ 2

$$Y_i=\beta_0 + \beta_1 D_{1i} + \beta_2 D_{2i} + \beta_3 D_{3i} + \beta_4 D_{4i} + \beta_5 X_{1i} + \varepsilon$$

เมื่อ Y_i คือ จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่ สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วางแผนว่าจะมี

D_{1i} คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับ และ 0 คือ เป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ไม่ได้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับ

D_{2i} คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความพึงพอใจต่อสิทธิลดหย่อนภาษีที่ได้รับ และ 0 คือ เป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ไม่ได้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อสิทธิลดหย่อนภาษีที่ได้รับ

D_{3i} คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรที่ได้รับ และ 0 คือ เป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ไม่ได้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรที่ได้รับ

D_{4i} คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความพึงพอใจต่อค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตรที่ได้รับ และ 0 คือ เป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ไม่ได้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตรที่ได้รับ

X_{1i} คือระดับเงินสงเคราะห์บุตรต่อเดือนที่เมื่อสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้รับแล้วจะตัดสินใจมีบุตรเพิ่มอีก 1 คน

แบบจำลองถดถอยพหุคูณตามกรอบแนวคิดที่ 3

$$Y\imath = \beta_0 + \beta_1 D_{1\imath} + \beta_2 X_{1\imath} + \varepsilon$$

เมื่อ $Y\imath$ คือ จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่ สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วางแผนว่าจะมี

D_{1i} คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความพึงพอใจต่อสิทธิได้รับวันลาคลอดที่ได้รับ และ 0 คือ เป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ไม่ได้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อสิทธิได้รับวันลาคลอดที่ได้รับ

X_{1i} คือ จำนวนวันลาคลอดที่เมื่อสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้รับแล้วจะตัดสินใจมีบุตรเพิ่มอีก 1 คน

ผลการศึกษา

หน่วยตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 404 ตัวอย่าง รายละเอียดของหน่วยตัวอย่างในการศึกษาปัจจัยด้านนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่มีผลต่อการตัดสินใจมีบุตรของสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2. ลักษณะหน่วยตัวอย่าง

#	อายุ	รายได้ส่วนบุคคล	รายได้สามี
N	404	404	404
$\overline{X}$	31.18	20975.99	25033.42
S.D.	4.008	5800.47	9373.528
Min	25	12500	0
Max	39	36000	70000

ที่มา: จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างจำนวน 404 คน

หน่วยตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้มีอายุระหว่าง 25 - 39 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเจนวาย โดยมีอายุเฉลี่ยที่ 31.18 ปี รายได้ส่วนบุคคลของหน่วยตัวอย่างอยู่ระหว่าง 12,500 - 36,000 บาทต่อเดือน ช่วงรายได้ดังกล่าวนั้นถือเป็นช่วงรายได้ระดับกลางและระดับกลางถึงสูง (Quintile 3 - 4) สำหรับประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยอยู่ที่ 20,975.99 บาทต่อเดือน ในส่วนรายได้ของสามีนั้นอยู่ในช่วง 0 – 70,000 บาทต่อเดือน โดยรายได้เฉลี่ยนของสามีอยู่ที่ 25,033.42 บาทต่อเดือน

หน่วยตัวอย่างที่ทำการศึกษา สำเร็จการศึกษาระหว่างประถมศึกษา (เทียบเท่า) จนถึงระดับสูงกว่าปริญญาตรี (เทียบเท่า) โดยที่หน่วยตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เทียบเท่า) เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุด กล่าวคือหน่วยตัวอย่างร้อยละ 44.80 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เทียบเท่า) และหน่วยตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (เทียบเท่า) มีขนาดรองลงมาคือร้อยละ 29.95 หน่วยตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา (เทียบเท่า) มีขนาดเป็นลำดับที่สามคือร้อยละ 19.06 และหน่วยตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (เทียบเท่า) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี (เทียบเท่า) มีขนาดใกล้เคียงกันคือร้อยละ 3 โดยประมาณ

ตารางที่ 3. ระดับการศึกษาหน่วยตัวอย่าง

	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
ประถมศึกษา (เทียบเท่า)	15	3.71	3.71
มัธยมศึกษา (เทียบเท่า)	121	29.95	33.66
อนุปริญญา (เทียบเท่า)	77	19.06	52.72
ปริญญาตรี (เทียบเท่า)	181	44.80	97.52
สูงกว่าปริญญาตรี (เทียบเท่า)	10	2.48	100.00
รวม	404	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างจำนวน 404 คน

ในด้านการประกอบอาชีพของหน่วยตัวอย่างนั้น ร้อยละ 48.76 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และร้อยละ 40.35 ประกอบอาชีพอิสระ และผู้ประกอบอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจรวมกันมีสัดส่วนร้อยละ 11 โดยประมาณ

ตารางที่ 4. อาชีพหน่วยตัวอย่าง

#	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
ข้าราชการ	27	6.68	6.68
รัฐวิสาหกิจ	17	4.21	10.89
พนักงานเอกชน	197	48.76	59.65
เจ้าของกิจการ/อาชีพอิสระ	163	40.35	100.00
รวม	404	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างจำนวน 404 คน

ผลการศึกษาตามกรอบแนวคิด

ผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดที่ 1 เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิที่สตรีได้รับกับจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่วางแผนว่าจะมี โดยที่ผู้วิจัยมีข้อสมมติฐานว่า นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่สตรีได้รับแตกต่างกันจะส่งผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีกลุ่มที่ทำการศึกษามีจำนวนแตกต่างกันไปด้วย

จากการทดสอบโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ตามตัวแบบ $Y_t=\beta_0 + \beta_2 D_{2t} + \beta_3 D_{3t} + \beta_4 D_{4t} + \varepsilon$ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยได้ผลออกมาดังนี้ R^2 = .001 SEE = .647 F = .489^{ns} จากผลดังกล่าวไม่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติของการทดความความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกรอบแนวคิดที่ 1 ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การมีสิทธิที่แตกต่างกันไม่ได้ส่งผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีแต่อย่างใด

ผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดที่ 2 เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องสิทธิลดหย่อนภาษี นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตร และนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องเงินสงเคราะห์บุตร กับจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี ผลการวิเคราะห์กรอบแนวคิดที่ 2 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแสดงไว้ในตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามตามกรอบแนวคิดที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรที่สตรีวางแผนว่าจะมี

ตัวแปร	Unstandardized Coefficient		Standardized Coefficient	t	Significance
	B	SE	Beta		
ค่าคงที่	1.393	.106		13.183	.000
ความพึงพอใจโดยรวมต่อนโยบายค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร (ไม่พึงพอใจ เป็นกลุ่มอ้างอิง)	.231	.111	.172	2.076	.043
ความพึงพอใจโดยรวมต่อนโยบายเรื่องสิทธิลดหย่อนภาษี (ไม่พึงพอใจ เป็นกลุ่มอ้างอิง)	-.067	.077	-.051	-.051	.240
ความพึงพอใจโดยรวมต่อนโยบายค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร (ไม่พึงพอใจ เป็นกลุ่มอ้างอิง)	-.025	.095	-.017	-.266	.442
ความพึงพอใจโดยรวมต่อนโยบายค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตร (ไม่พึงพอใจ เป็นกลุ่มอ้างอิง)	-.024	.107	-.018	-.222	.660
ระดับเงินสงเคราะห์บุตรต่อเดือน	.000054	.000	.281	4.738	.001
R2 = .102, SEE = .618, F = 6.395, Sig of F =.000					

ที่มา: จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างจำนวน 404 คน

ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 2 ตัวแปรจากทั้งหมด 5 ตัวแปร ที่สามารถอธิบายความผันแปรของจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีได้ ได้แก่ ตัวแปรความพึงพอใจโดยรวมต่อนโยบายค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร และระดับเงินสงเคราะห์บุตรต่อเดือน โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความผันแปรของจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีได้ร้อยละ 10.2 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ ได้แก่ นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องสิทธิลดหย่อนภาษี นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร นโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรในเรื่องค่ารักษาพยาบาลและการป้องกันโรคของบุตร ไม่ได้มีส่วนอธิบายความผันแปรของจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีแต่อย่างใด

ในการนี้เอง จึงสามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณเพื่อคาดคะเนระดับเงินสงเคราะห์บุตรต่อเดือนที่จะส่งผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีได้ดังนี้

$$Y=1.393+0.231D_1+0.000054X_1$$

โดยที่ Y คือจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่ สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วางแผนว่าจะมี

D_{1i} คือ 1 ถ้าเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีความพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับ และ 0 คือเป็นสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ไม่ได้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับ

X_{1i} คือระดับเงินสงเคราะห์บุตรต่อเดือน

จากสมการถดถอยพหุคูณดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะมีบุตรโดยเฉลี่ย 1.393 คนเมื่อไม่พึงพอใจสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับ และไม่ได้รับเงินสงเคราะห์บุตร สตรีกลุ่มที่มีความพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับจะมีบุตรมากกว่าสตรีกลุ่มที่ไม่พึงพอใจสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับอยู่ 0.231 คน และสตรีจะมีบุตรเพิ่มขึ้น 0.00054 คน ต่อเงินสงเคราะห์บุตรทุก ๆ หนึ่งบาทที่เพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดที่ 3 เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิลาคลอดบุตรที่สตรีได้รับความต้องการวันลาเพื่อช่วยเหลือภรรยาหลังคลอด และระดับจำนวนวันลาลาคลอด กับจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี ผลการวิเคราะห์กรอบแนวคิดที่ 3 โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแสดงไว้ในตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามตามกรอบแนวคิดที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรที่สตรีวางแผนว่าจะมี

ตัวแปร	Unstandardized Coefficient		Standardized Coefficient	t	Significance
	B	SE	Beta		
ค่าคงที่	1.312	.183	-.098	87.157	.000
ความพึงพอใจโดยรวมต่อนโยบายสิทธิลาคลอด	-.161	.112	.048	-1.446	.149
(ไม่พึงพอใจ เป็นกลุ่มอ้างอิง)	.061	.086	.156	.712	.477
ความความต้องการวันลาเพื่อช่วยเหลือภรรยาหลังคลอด	.004	.002		2.529	.012
(ไม่ต้องการ เป็นกลุ่มอ้างอิง)					
ระดับจำนวนวันลาลาคลอด					
R2 = .032, SEE = .608, F = 2.799, Sig of F =.041					

ที่มา: จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างจำนวน 404 คน

จากการทดสอบโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณผู้วิจัยได้ผลออกมาดังนี้ R2 = .032 SEE = .608 F = 2.799 ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 1 ตัวแปรจากทั้งหมด 3 ตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรของจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีได้ ได้แก่ ระดับจำนวนวันลาคลอด ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า สิทธิลาคลอดบุตรที่สตรีได้รับ ความต้องการวันลาเพื่อช่วยเหลือภรรยาหลังคลอดไม่ได้ส่งผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี เมื่อจำนวนวันลาคลอดเพิ่มขึ้นกลับส่งผลให้เกิดความผันแปรของจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีได้ ในการนี้เองจึงสามารถเขียนสมการถดถอยพหุคูณเพื่อคาดคะเนระดับเงินสงเคราะห์บุตรต่อเดือนที่จะส่งผลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีได้ดังนี้

$$Y=1.312+0.004X_{1i}$$

โดยที่ Y คือจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่ สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วางแผนว่าจะมี

X_{1i} คือระดับจำนวนวันลาลาคลอด

จากสมการถดถอยพหุคูณดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะมีบุตรโดยเฉลี่ย 1.312 คนและสตรีจะมีบุตรเพิ่มขึ้น 0.001 คนต่อวันลาคลอดทุก ๆ หนึ่งวันที่เพิ่มขึ้น

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า คาดการณ์จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยนของสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความสอดคล้องกับตัวเลขรายงานอย่างเป็นทางการของ World Bank (2018) กล่าวคือจำนวนบุตรต่อสตรีไทยมีจำนวนประมาณ 1.3-1.6 คนโดยประมาณ

ผลการศึกษาในเรื่องนโยบายเพื่อการสนับสนุนการมีบุตรที่มีผลต่อการตัดสินใจมีบุตรของสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการตอบสนองต่อนโยบายของสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความแตกต่างจากพฤติกรรมของสตรีในต่างประเทศโดยสิ้นเชิง โดยที่จากการศึกษาที่ผ่านมาในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น และหลาย ๆ ประเทศในเขตทวีปยุโรปพบว่านโยบายที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการมีบุตร เช่น เงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร

นโยบายด้านเงินสนับสนุนการศึกษาบุตร นโยบายด้านภาษี ตลอดจนนโยบายด้านการจ้างงาน ต่างก็มีผลต่ออัตราการเกิดในต่างประเทศ ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาในครั้งนี้ที่ได้ทำการศึกษาในกลุ่มสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่านโยบายที่ได้ผลในต่างประเทศหลาย ๆ นโยบายไม่ได้มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี

ตัวอย่างเช่นนโยบายสิทธิลดหย่อนภาษีนั้น ผู้วิจัยคาดการณ์ว่านโยบายดังกล่าวยังให้สิทธิประโยชน์ไม่ตรงกับระดับค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน โดนที่ผู้มีเงินได้สามารถหักลดหย่อนภาษีได้เพียง 30,000 ต่อปีต่อบุตรหนึ่งคนเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงค่าใช้จ่ายอาจมีจำนวนที่สูงมากกว่า 30,000 ต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน ดังนั้นการมีสิทธิลดหย่อนภาษีอาจจะยังไม่เป็นนโยบายที่ดึงดูดใจหน่วยตัวอย่างมากนักเพราะหน่วยตัวอย่างเหล่านี้ไม่ได้รับประโยชน์จากนโยบายแต่อย่างใด ส่วนนโยบายด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรก็ยังพบว่าโรงเรียนมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพิ่มเติมซึ่งทำให้นโยบายดังกล่าวไม่มีผลต่อความต้องการมีบุตรของสตรี

นโยบายที่มีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี ได้แก่ 1) นโยบายค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตร 2) นโยบายด้านเงินสงเคราะห์บุตร และ 3) การเพิ่มขึ้นของระดับวันลาคลอด ซึ่งในปัจจุบันนโยบายด้านเงินสงเคราะห์บุตรจำกัดอยู่แต่เพียงกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อย โดยที่มีรายได้ครัวเรือนไม่เกิด 100,000 บาทต่อปีเท่านั้น และจำนวนที่ได้ก็เพียง 600 บาทต่อเดือนต่อเด็กหนึ่งคน ส่วนจำนวนวันลาคลอดนั้นจำกัดเพียง 90 - 98 วัน ซึ่งอาจจะยังไม่เพียงพอต่อการพักผ่อนและปรับตัวหลังคลอดบุตร

จากการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคนระหว่าง 1,500 ต่อคนต่อเดือน ไปจนถึง 20,000 บาทต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคน รายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7. ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคน

#	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน	131	32.43	32.43
5,000 - 10,000 บาท ต่อเดือน	235	58.17	90.59
10,001 - 15,0000 บาท ต่อเดือน	33	8.17	98.76
15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป	5	1.24	100.00
$\bar{X}$ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคน = 7,405.94, $\bar{X}$ รายได้เฉลี่ยของสตรี ฯ = 20,975.99			

ที่มา: จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างจำนวน 404 คน

โดยค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมานี้สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความเห็นว่า ถ้าได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐโดยเฉลี่ยร้อยละ 61 ก็จะวางแผนมีบุตรเพิ่มอีกหนึ่งคน รายละเอียดความต้องการระดับเงินสนับสนุนจากภาครัฐต่อการมีบุตรเพิ่มขึ้นหนึ่งคน แสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8. ระดับเงินสนับสนุนจากภาครัฐต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคนที่คาดหวัง

#	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
น้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน	250	61.88	61.88
3,001 - 6,000 บาท ต่อเดือน	41	10.15	72.03
6,001 - 9,000 บาท ต่อเดือน	54	13.37	85.40
9,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป	59	14.60	100.00
$\bar{X}$ ระดับเงินสนับสนุนจากภาครัฐต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคนที่คาดหวัง = 4,299.75			
$\bar{X}$ รายได้เฉลี่ยของสตรี ฯ = 20,975.99			

ที่มา: จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างจำนวน 404 คน

เมื่อพิจารณาตามลักษณะของผลประโยชน์จากนโยบายที่มีผลต่อหน่วยตัวอย่าง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสร้างความพึงพอใจแก่สตรีในเรื่องการให้บริการฝากครรภ์และการคลอดบุตร การจัดให้มีเงินสงเคราะห์บุตรเป็นรายเดือนตั้งแต่อายุ 0 - 6 ปี ตลอดจนพิจารณาขยายจำนวนวันลาคลอดของสตรีมากกว่าจำนวนที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะช่วยเพิ่มความผันแปรของจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมีได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากศึกษาพบว่า การที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีบุตรหนึ่งคน จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มจำโดยเฉลี่ย 7,405.94 บาทต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคน และการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่าการเพิ่มขึ้นของการเกิดขึ้นอยู่กับความพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับและระดับเงินสงเคราะห์ที่ได้รับโดยมีสมการ $Y=1.393+0.231D_{1i}+0.000054X_{1i}$ สำหรับใช้คำนวณอิทธิพลของความพึงพอใจต่อสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับและระดับเงินสงเคราะห์ต่ออัตราการมีบุตรเพิ่ม จากสมการดังกล่าวคาดคะเนว่า สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะมีบุตรเพิ่มเป็น 2 คนเมื่อพวกเขาพึงพอใจสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อการฝากครรภ์และคลอดบุตรที่ได้รับ และได้รับเงินสงเคราะห์บุตรจำนวน 7,000 บาทต่อเดือน และจะมีบุตรเพิ่มเป็น 3 คนเมื่อได้รับเงินสงเคราะห์บุตรจำนวน 26,000 บาทต่อเดือน จนกว่าบุตรจะอายุครบ 6 ปีบริบูรณ์ ดังนั้นถ้าหากว่าผู้กำหนดนโยบายต้องการเพิ่มอัตราการเกิดในสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้กำหนดนโยบาย ควรหาทางเพิ่มรายได้ให้แก่สตรีในกลุ่มดังกล่าวให้ได้ตามจำนวนดังกล่าวแล้วแต่กรณี

ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากผู้กำหนดนโยบายไม่สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายทางนโยบายได้ในระดับที่สูงถึง 7,000 หรือ 26,000 แล้วแต่กรณี ผู้กำหนดนโยบายควรหาทางลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการมีบุตรให้มากที่สุด จากการศึกษาพบว่าค่าใช้จ่ายจากการมีบุตรหนึ่งคนครองสัดส่วนรายได้ของสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลถึงอัตราส่วน 1 ใน 3 โดยประมาณ ($\overline{X}$ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นต่อเดือนต่อบุตรหนึ่งคน = 7,405.94, $\overline{X}$ รายได้เฉลี่ยของสตรี ฯ = 20,975.99) เมื่อการเพิ่มรายได้อาจจะไม่สามารถทำได้โดยง่าย ผู้กำหนดนโยบายจึงควรหาทางลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการมีบุตรให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นอัตราการเกิด เพื่อลดปัญหาสังคมผู้สูงอายุที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาแก่ประเทศไทยในอนาคตอันใกล้

ท้ายที่สุด รัฐบาลความพิจารณาเพิ่มจำนวนวันลาคลอดเป็นอย่างน้อย 180 วันถ้าหากรัฐบาลต้องการเพิ่มความผันแปรของจำนวนบุตรที่สตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลวางแผนว่าจะมี จาก 1.312 คน เป็นจำนวนอย่างน้อย 2 คน

ข้อจำกัดการศึกษา

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาสตรีเพียงบางกลุ่มเท่านั้น กล่าวคือเป็นการศึกษาที่ได้ทำต่อสตรีเจนวายกลุ่มรายได้ปานกลางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้น ผลจึงจำกัดอยู่เพียงสตรีกลุ่มนี้เพียงเท่านั้น

2. หน่วยตัวอย่างที่มีสวัสดิการข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจยังมีขนาดตัวอย่างที่ไม่มากนัก จึงอาจส่งผลต่อนัยสำคัญทางสถิติในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิที่สตรีได้รับกับจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่วางแผนว่าจะมี

References

Brewster, K. L., & Rindfuss, R. R. (2000). Fertility and women's employment in industrialized nations. *Annual Review of Sociology, 26,* 271-296.

Broeck, G. V. D., & Maertens, M. (2015). Female employment reduces fertility in rural Senegal. *PLoS ONE, 10*(3), e0122086.

Cai, Y. (2010). China's below- replacement fertility government policy or socioeconomic development? *Population and Development Review, 36*(3), 419-440.

Davia, M. A., & Legazpe, N. (2014). The role of education in fertility and female employment in spain: a simultaneous approach. *Journal of Family Issues, 35*(14), 1898-1925.

Day, R. H. (1971). Rational choice and economic behavior. *Theory and Decision, 1*(3), 229-251.

Department of Older Persons, Ministry of Social Development and Human Security. (2018). *Kor Moon Satiti Pusung Ayu Pratet Thai Pee 2560.* Retrieved from http://www.dop.go.th/th/know/1/125.

Department of Provincial Administration, Ministry of Interior. (B.E.2561). *Satiti Prachakorn Lae Ban - Chumnuen Prachakorn Yaek Rai Ayu.* Retrieved from http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php.

Fehr, H., & Ujhelyiova, D. (2013). Fertility, female labor supply, and family policy. *German Economic Review, 14*(2), 138-165.

Furtado, D. (2016). Fertility responses of high-skilled native women to immigrant inflows. *Demography, 53*(1), 27-53.

Ishida, R., Oguro, K., & Takahata, J. (2015). Child benefit and fiscal burden in the endogenous fertility setting. *Economic Modelling, 44*(C), 252-265.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Laroque, G., & Salanié, B. (2014). Identifying the response of fertility to financial incentives. *Journal of Applied Econometrics, 29*(2), 314-332.

McNown, R., & Ridao-Cano, C. (2004). The effect of child benefit policies on fertility and female labor force participation in Canada. *Review of Economics of the Household, 2*(3), 237-254.

National Statistical Office. (2018). *Karn Sumrued Pawa Settakit Lae Sungkom Kong Krue Riean B.E.2560 Bangkok, Nonthaburi, Pathum Thani & Samut Prakan.* Bangkok: National Statistical Office.

Office of the National Economic and Social Development Board. (1966). *The Direction of the Eleventh National Economic and Social Development Plan (1967-1971).* Retrieved from http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3777.

Prifti, E., & Vuri, D. (2013). Employment protection and fertility: Evidence from the 1990 Italian reform. *Labour Economics, 23*(C), 77-88.

Raymo, J. M., & Shibata, A. (2017). Unemployment, nonstandard employment, and fertility: Insights from japan's "lost 20 years". *Demography, 54*(6), 2301-2329.

Ridao-Cano, C., & McNown, R. (2005). The effect of tax- benefit policies on fertility and female labor force participation in the United States. *Journal of Policy Modeling, 27*(9), 1083-1096.

The Japan Times. (2019a). *Jetstar Japan to Cancel 70 Flights in June due to Pilot Shortage.* Retrieved from https://www.japantimes.co.jp/news/2019/06/04/national/jetstar-japan-cancel-70-flights-june-due-pilot-shortage.

_____. (2019b). *Seven-Eleven Japan to Test Shorter Operating Hours at 10 Corporate-Run Stores.* Retrieved from https://www.japantimes.co.jp/news/2019/03/02/business/seven-eleven-japan-test-shorter-operating-hours-10-corporate-run-stores.

United Nations. (2002). *World Population Ageing, 1950-2050.* New York: United Nations.

_____. (2013). *World Population Ageing 2013.* New York: The United Nations.

World Bank. (2018). *Fertility Rate, Total (Births Per Woman).* Retrieved from https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN?locations=TH&name_desc=true.

Yasuoka, M. (2013). Can child-care support policies halt decreasing fertility? *International Journal of Economics and Financial Issues, 3*(2), 409-419.

Zhao, S., & Gao, Y. (2014). Can adjustments of china's family planning policy truly relieve pressures arising from population aging? *International Journal of China Studies, 5*(3), 657-680.